

Δρ. Σταμάτης Δρίτσας
Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής

Διαβάζοντας τον ισολογισμό και τις οικονομικές καταστάσεις

Η ανάγνωση, οι αριθμοί
και οι σημειώσεις

Πρόλογος:
Γεώργιος Σωτηρόπουλος
Καθηγητής Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Διαβάζοντας τον ισολογισμό και τις οικονομικές καταστάσεις

Η ανάγνωση, οι αριθμοί και οι σημειώσεις

Δρ. Σταμάτης Δρίτσας

ISBN 978-960-622-729-5

Σύμφωνα με το Ν. 2121/93 για την Πνευματική Ιδιοκτησία απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, η αποθήκευσή του σε βάση δεδομένων, η αναμετάδοσή του σε ηλεκτρονική ή οποιαδήποτε άλλη μορφή και η φωτοανατύπωσή του με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

ΔΗΛΩΣΗ ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥ

Το περιεχόμενο του παρόντος έργου έχει τύχει επιμελούς και αναλυτικής επιστημονικής επεξεργασίας. Ο εκδοτικός οίκος και οι συντάκτες δεν παρέχουν διά του παρόντος νομικές συμβουλές ή παρεμφερείς συμβουλευτικές υπηρεσίες, ουδεμία δε ευθύνη φέρουν για τυχόν ζημία τρίτου λόγω ενέργειας ή παράλειψης που βασίστηκε εν όλω ή εν μέρει στο περιεχόμενο του παρόντος έργου.

Εκδοτική επιμέλεια: Αναστασία Καραντάνα

Art Director: Μανίνα Δουραλή

Υπεύθυνος Παραγωγής: Ανδρέας Μενούνος

Φωτοστοιχειοθεσία: Αγγελική Μαυρογιάννη

Παραγωγή: NB Production AM070319M23

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Μαυρομιχάλη 23 | 106 80 | Αθήνα
Τ 210 3678 800 | F 210 3678 819
www.nb.org | info@nb.org

500
anni
di
stampa
italiana
1465-1965

Committed to excellence

Member of

INTERNATIONAL MEMBER OF ASSOCIATION OF PUBLISHERS

Law Publishers in Europe

Δρ. Σταμάτης Δρίτσας
Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής

Διαβάζοντας τον ισολογισμό και τις οικονομικές καταστάσεις

Η ανάγνωση, οι αριθμοί
και οι σημειώσεις

Πρόλογος:
Γιώργος Σωτηρόπουλος
Καθηγητής Νομικής ΕΚΠΑ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Reading the balance sheet and the financial statements

The understanding, the figures and the notes

Dr. Stamatis Dritsas, Certified Public Accountant (GR)

ISBN 978-960-622-729-5

Abstract: Reading the entities' financial statements consists a complex and demanding area in business decision process, especially for the users with no theoretical background in financial accounting. This book provides a high level theoretical analysis of each component of the financial statements based on Greek GAAP and IFRS and further a detailed information on how to approach and read the financial information in these statements. The aim of this book is to make the reader able to understand the main components of the financial statements, and how to read between the lines by associating and comparing the relative financial information in every statement and among them.

COPYRIGHT

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, without the prior permission of NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A., or as expressly permitted by law or under the terms agreed with the appropriate reprographic rights organisation. Enquiries concerning reproduction which may not be covered by the above should be addressed to NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. at the address below.

DISCLAIMER

The content of this work is intended for information purposes only and should not be treated as legal advice. The publication is necessarily of a general nature; NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. makes no claim as to the comprehensiveness or accuracy of the information provided; Information is not offered for the purpose of providing individualized legal advice. Professional advice should therefore be sought before any action is undertaken based on this publication. Use of this work does not create an attorney-client or any other relationship between the user and NOMIKI BIBLIOTHIKI S.A. or the legal professionals contributing to this publication.

23 Mavromichali str. | 106 80 | Athens | Greece
T +30 210 3678 800 | F +30 210 3678 819
www.nb.org | info@nb.org

Στη μνήμη της αγαπημένης μου μητέρας

Πρόλογος

Η ανάγνωση των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων, δεν αφορά μόνο τους επαγγελματίες με οικονομική, χρηματοοικονομική ή λογιστική παιδεία, οι οποίοι λόγω αυτής ακριβώς της επαγγελματικής ή ακαδημαϊκής τους ειδίκευσης εμπλέκονται με τις καταστάσεις αυτές, αλλά και τους λοιπούς ενδιαφερόμενους με οποιαδήποτε παιδεία ή κατάρτιση.

Οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων μπορεί να δραστηριοποιούνται με διάφορες ιδιότητες και ρόλους στο επιχειρηματικό και ευρύτερα οικονομικό περιβάλλον των επιχειρήσεων, ως σύμβουλοι, ως ανώτερα ή ανώτατα διοικητικά στελέχη των επιχειρήσεων, ως μέλη διοικητικών συμβουλίων, επιτροπών ελέγχου και λοιπών οργάνων διακυβέρνησης, ως διοικητικά στελέχη του δημόσιου τομέα και της δημόσιας διοίκησης, ή ακόμη και ως στελέχη ή μέλη εποπτικών αρχών και ελεγκτικών οργανισμών. Αναπόφευκτα, οι επαγγελματίες αυτοί, λόγω του ρόλου τους και της εμπλοκής τους σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων, απαιτείται όχι μόνο να μπορούν να «διαβάσουν» τις οικονομικές καταστάσεις που συντάσσονται από τις επιχειρήσεις αλλά και να τις κατανοήσουν και μάλιστα σε αρκετές περιπτώσεις σε βάθος.

Η λογιστική τυποποίηση, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, έχει διευκολύνει τις τελευταίες δεκαετίες σημαντικά την επικοινωνία και την κατανόηση των οικονομικών καταστάσεων, ενώ και η σύγχρονη χρηματοοικονομική έχει να επιδείξει πλήθος εργαλείων ανάλυσης για τη μελέτη και την αξιολόγηση των χρηματοοικονομικών πληροφοριών. Ωστόσο, η ανάγνωση αυτή καθ' αυτή των οικονομικών καταστάσεων παραμένει μία δύσκολη άσκηση, ειδικά για εκείνους που δεν έχουν σχετική παιδεία ή κατάρτιση.

Ίσως να είναι παρακινδυνευμένη, αλλά σίγουρα δεν είναι μακριά από την πραγματικότητα η άποψη, ότι η διαμόρφωση μίας μεθοδολογίας ανάγνωσης των οικονομικών καταστάσεων «για μη ειδικούς», βασιζόμενη σε μία τυποποιημένη διαδικασία «βημάτων», μάλλον δεν θα έχει τα αναμενόμενα αποτελέσματα για διάφορους λόγους. Οι κυριότεροι από αυτούς σχετίζονται με τη διακύμανση στην πολυπλοκότητα και την ποιότητα των πληροφοριών των οικονομικών καταστάσεων, το εξαιρετικά σύνθετο σύγχρονο οικονομικό περιβάλλον, στο οποίο λειτουργούν σήμερα οι επιχειρήσεις και το οποίο δυσκολεύει σημαντικά την απεικόνιση των λογιστικών γεγονότων στις οικονομικές τους κατα-

στάσεις και τέλος με το μέγεθος των επιχειρήσεων και τη πολυμορφία των δραστηριοτήτων τους.

Η συγκεκριμένη συγγραφική προσπάθεια φιλοδοξεί να αποτελέσει ένα χρήσιμο οδηγό στην ανάγνωση των οικονομικών καταστάσεων, χωρίς όμως να εκλαμβάνεται ως μία πρωτότυπη μεθοδολογία ανάγνωσης των οικονομικών καταστάσεων, η οποία θα μπορούσε να αποτελέσει πιλότο εφαρμογής.

Στόχος του παρόντος έργου είναι η «αποδόμηση» των οικονομικών καταστάσεων και της αρχιτεκτονικής τους και κατ' επέκταση και η ερμηνεία των πληροφοριών τους, βασιζόμενη τόσο στη σύνθεση και την ανάλυση, όσο και (κυρίως) στην απλή λογική, χρησιμοποιώντας μία θεωρητική πλατφόρμα περιορισμένη στο μέγιστο δυνατό βαθμό, ώστε να μπορεί να είναι κατανοητή.

Το παρόν έργο δεν περιορίζεται μόνο στη θεωρητική παρουσίαση της σχετικής με τις οικονομικές καταστάσεις θεματολογίας και στην ερμηνεία των λογιστικών εννοιών. Σε κάθε κεφάλαιο, επιχειρείται μία αρκετά λεπτομερής και στοχευμένη προσέγγιση πρακτικής εφαρμογής ενός απλού τρόπου ανάγνωσης και κατανόησης των πληροφοριών των οικονομικών καταστάσεων μίας εικονικής επιχείρησης, κάθετα και οριζόντια, σε όλα τα επίπεδα παρουσίασης. Σκοπός της προσέγγισης αυτής είναι η εξοικείωση του αναγνώστη με τις απαραίτητες βασικές λογιστικές έννοιες, αλλά και η διαμόρφωση ενός τρόπου σκέψης σχετικά με τη σύνθεση των πληροφοριών για την εξαγωγή συμπερασμάτων, που τελικά θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως «εύλογα».

Σίγουρα, το ανά χείρας έργο δεν αποτελεί εγχειρίδιο εκμάθησης της λογιστικής και δεν παρέχει οδηγίες για τη σύνταξη ή την ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων. Επίσης, δεν πραγματεύεται θέματα λογιστικών προτύπων ή δικαίου της λογιστικής και κυρίως δεν αποσκοπεί στην οποιαδήποτε προσέγγιση μεθοδολογιών χρηματοοικονομικής ανάλυσης των οικονομικών καταστάσεων.

Επιδίωξη της προσπάθειας είναι η εξοικείωση του αναγνώστη, που δεν γνωρίζει ή γνωρίζει ελάχιστα λογιστική, με τους «αριθμούς» και τις «σημειώσεις» των οικονομικών καταστάσεων, σε τέτοιο βαθμό ώστε η ανάγνωσή τους να γίνει λιγότερο επίπονη και γιατί όχι, περισσότερο ελκυστική και ενδιαφέρουσα.

Ο Στάματης Δρίτσας, ο οποίος έχει τη φιλοδοξία μέσω του παρόντος έργου να καταστήσει τη λογιστική προσιτή σε κάθε ενδιαφερόμενο, δεν είναι απλά ένας Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής (τέτοιοι υπάρχουν πολλοί). Ούτε είναι απλά ένας εξαιρετικός Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής (τέτοιοι υπάρχουν λιγότεροι). Είναι ένας βαθύς γνώστης της λογιστικής, την οποία δεν αντιλαμβάνεται ως μια διεκπεραιωτικού χαρακτήρα τεχνική, αλλά ως μία λογική διαδικασία αποτύπωσης οικονομικών δεδομένων με στόχο την επικοινωνία μεταξύ της επιχείρησης και τρίτων, ακόμη κι αν οι τελευταίοι δεν διαθέτουν ειδικές γνώσεις. Η φιλοδοξία λοιπόν του Σταμάτη Δρίτσα είναι να καταστήσει τη γλώσσα αυτή επικοινωνω-

νίας προσιτή σε όλους, ούτως ώστε να μπορούν να την κατανοούν. Ένα τέτοιο εγχείρημα προϋποθέτει εντούτοις τουλάχιστον δύο πράγματα: πρώτον βαθιά γνώση του αντικειμένου και δεύτερον κατανόηση του τρόπου σκέψης του μη ειδικού. Και τα δύο αυτά τα διαθέτει ο Σταμάτης Δρίτσας στο μέγιστο βαθμό, όπως μπορεί κανείς να συμπεράνει από την ανάγνωση του παρόντος έργου, το οποίο απομυθοποιεί τη λογιστική αναδεικνύοντας το πραγματικό της νόημα.

Αθήνα, Φεβρουάριος 2019

Γεώργιος Σωτηρόπουλος

Καθηγητής Εμπορικού Δικαίου Νομικής Σχολής Αθηνών, Δικηγόρος

Προλογικό σημείωμα

Σε ένα επιχειρηματικό περιβάλλον που καθημερινά γίνεται όλο και πιο σύνθετο, η λογιστική και οι χρηματοοικονομικές πληροφορίες που συντάσσουν και δημοσιοποιούν οι επιχειρήσεις αναπόφευκτα μετεξελίσσονται ταχύτατα σε ένα ιδιαίτερα απαιτητικό πεδίο εφαρμογής της διοικητικής επιστήμης για «δυνατούς λύτες».

Ζώντας επαγγελματικά αυτή την πραγματικότητα τα τελευταία τριάντα χρόνια, το ανά χείρας πόνημα είναι η υλοποίηση μίας ιδέας που γεννήθηκε κατά την άσκηση του επαγγέλματός μου όλα αυτά τα χρόνια, ως ανεξάρτητος ελεγκτής των οικονομικών καταστάσεων και ως σύμβουλος, αλλά και από την πολυετή ενασχόληση μου με τη διδασκαλία της λογιστικής σε όλα τα επίπεδα.

Η «τεχνική» που παρουσιάζεται στο βιβλίο, χρησιμοποιεί κατ' αρχήν την ελάχιστη θεωρία που χρειάζεται να κατανοεί ο ενδιαφερόμενος χρήστης για να είναι θέση να γνωρίζει τις οικονομικές καταστάσεις, τη δομή και το περιεχόμενό τους. Στη συνέχεια, η θεωρία συνδυάζεται με μία λεπτομερή προσέγγιση για την κατανόηση των χρηματοοικονομικών πληροφοριών μέσω ενός «οδικού χάρτη» ανάγνωσης. Η προσέγγιση αυτή δεν είναι τίποτε παραπάνω από μία μάλλον απλή λογιστική ανάλυση των λογαριασμών και των λοιπών γνωστοποιήσεων, βασιζόμενη στη συνδεσμολογία και τη συσχέτιση τους, εξερευνώντας όμως ταυτόχρονα και τις μεταβολές τους, όπως αυτές απεικονίζονται κυρίως στον ισολογισμό και την κατάσταση των αποτελεσμάτων.

Μοναδική και ευγενής φιλοδοξία της συγκεκριμένης συγγραφικής προσπάθειας είναι η παρουσίαση μίας δομημένης τεχνικής της ανάγνωσης των οικονομικών καταστάσεων, όσο το δυνατόν περισσότερο απλοποιημένης, η οποία θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί κυρίως από τους «μη ειδικούς» της λογιστικής, ως ένα χρήσιμο εργαλείο εφαρμόσιμο στο στίβο της καθημερινής διαδικασίας λήψης επιχειρηματικών αποφάσεων.

Αθήνα, Φεβρουάριος 2019

Δρ. Σταμάτης Δρίτσας

Ορκωτός Ελεγκτής Λογιστής

Περιεχόμενα

Πρόλογος	VII
Προλογικό σημείωμα	XI

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 | Ο σκοπός και το πλαίσιο της σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων

1.1 Γενικά	1
1.2 Η δομή και η λειτουργία	5
1.3 Το πλαίσιο σύνταξης	9
1.4 Οι οικονομικές καταστάσεις ως σύνολο	14
1.5 Η ανάγνωση και η λογιστική ανάλυση	16
1.5.1. Βασικά σημεία ανάγνωσης	16
1.5.2. Η λογιστική ανάλυση	18
1.6 Η μελέτη της «ΣΟΚΟΛΑΤΑ Α.Ε.»	21
1.6.1. Η προσέγγιση	21
1.6.2. Η «ΣΟΚΟΛΑΤΑ Α.Ε.»	22
1.6.3. Οι οικονομικές καταστάσεις	23

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 | Ο ισολογισμός

2.1 Γενικά	89
2.2 Η αρχιτεκτονική του ισολογισμού	91
2.3 Τα περιουσιακά στοιχεία	96
2.4 Οι υποχρεώσεις	108

2.5 Η καθαρή θέση.....	115
2.6 Ο ισολογισμός της «ΣΟΚΟΛΑΤΑ Α.Ε.».....	119
2.6.1 Η καθαρή θέση της «ΣΟΚΟΛΑΤΑ Α.Ε.».....	120
2.6.2 Τα περιουσιακά στοιχεία της «ΣΟΚΟΛΑΤΑ Α.Ε.».....	121
2.6.2.i. Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία.....	121
2.6.2.ii. Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία.....	123
2.6.2.iii. Κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία - κεφάλαιο κίνησης.....	124
2.6.2.iv. Εμπορικές απαιτήσεις.....	128
2.6.2.v. Αποθέματα	130
2.6.2.vi. Εμπορικό χαρτοφυλάκιο.....	134
2.6.3 Οι υποχρεώσεις της «ΣΟΚΟΛΑΤΑ Α.Ε.».....	134
2.6.3.i. Προβλέψεις.....	135
2.6.3.ii. Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις.....	136
2.6.3.iii. Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	136

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 | Η κατάσταση αποτελεσμάτων

3.1 Γενικά.....	139
3.2 Η μορφή παρουσίασης.....	140
3.2.1. Η κατά λειτουργία παρουσίαση.....	141
3.2.2. Η κατά είδος παρουσίαση	141
3.2.3. Η κατάσταση του συνολικού εισοδήματος.....	143
3.2.4. Διάκριση των αποτελεσμάτων	145
3.2.5. Μικτό κέρδος.....	145
3.2.6. Λειτουργικά κέρδη (ή ζημίες).....	145
3.2.7. Καθαρά κέρδη (ή ζημίες)	147
3.3 Τα έσοδα και κέρδη.....	149
3.3.1. Κύκλος εργασιών	149
3.3.2. Έσοδα συμμετοχών και επενδύσεων.....	150
3.3.3. Χρηματοοικονομικά έσοδα.....	150
3.3.4. Κέρδη.....	151
3.4 Τα έξοδα και ζημίες.....	151
3.4.1. Λειτουργικά έξοδα.....	153
3.4.2. Κόστος πωληθέντων.....	153

3.4.3. Έξοδα διοίκησης.....	153
3.4.4. Έξοδα διάθεσης.....	154
3.4.5. Αποσβέσεις και απομειώσεις.....	154
3.4.6. Χρηματοοικονομικά έξοδα	154
3.4.7. Ζημίες	154
3.5 Το κόστος πωληθέντων.....	155
3.5.1. Αποθέματα αρχής.....	156
3.5.2. Αγορές και αναλώσεις πρώτων υλών και διαφόρων υλικών	156
3.5.3. Αποθέματα τέλους	159
3.6 Ο φόρος εισοδήματος.....	161
3.6.1. Τρέχων φόρος εισοδήματος.....	162
3.6.2. Αναβαλλόμενος φόρος.....	163
3.7 Η κατάσταση αποτελεσμάτων της «ΣΟΚΟΛΑΤΑ Α.Ε.»	166
3.7.1. Κύκλος εργασιών	166
3.7.2. Κόστος πωληθέντων.....	168
3.7.3. Αποσβέσεις	176
3.7.4. Έξοδα διοίκησης.....	177
3.7.5. Έξοδα διάθεσης.....	178
3.7.6. Λειτουργικά αποτελέσματα.....	179
3.7.7. Χρεωστικοί τόκοι και φόρος εισοδήματος.....	182

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 | Η κατάσταση μεταβολών καθαρής θέσης

4.1 Γενικά.....	187
4.2 Η δομή και τα περιεχόμενα.....	188
4.2.1. Μεταβολές λογιστικών πολιτικών και λάθη.....	190
4.2.2. Μεταβολές στοιχείων στην περίοδο	191
4.2.3. Εσωτερικές μεταφορές.....	191
4.2.4. Διανομές στους φορείς μερισμάτων.....	192
4.2.5. Αποτελέσματα περιόδου	192
4.3 Η διανομή των κερδών	193
4.3.1. Το νομικό πλαίσιο.....	194
4.3.2. Η λογιστική της διανομής των κερδών	198

4.3.3. Σημεία ενδιαφέροντος	199
4.3.4. Πραγματοποιημένα και μη πραγματοποιημένα κέρδη	200
4.3.5. Η σχέση της διανομής των κερδών και της ρευστότητας	202
4.3.6. Οι διαπιστώσεις του ανεξάρτητου ελεγκτή	204
4.3.7. Ο αναβαλλόμενος φόρος	205
4.4 Η κατάσταση μεταβολών ιδίων κεφαλαίων της «ΣΟΚΟΛΑΤΑ Α.Ε.»	206

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 | Η κατάσταση χρηματοροών

5.1 Γενικά	211
5.2 Η δομή και τα περιεχόμενα	213
5.2.1. Οι μορφές παρουσίασης	213
5.2.2. Άμεση μέθοδος	214
5.2.3. Έμμεση μέθοδος	215
5.2.4. Διαφορές μεταξύ των δύο μεθόδων	216
5.3 Η ανάγνωση της κατάστασης χρηματοροών	219
5.3.1. Μελέτη των λειτουργικών δραστηριοτήτων	220
5.3.2. Έξοδα απομείωσης και αναστροφές	221
5.3.3. Αποθέματα τέλους	222
5.3.4. Εμπορικές και λοιπές απαιτήσεις	224
5.3.5. Εμπορικές και λοιπές υποχρεώσεις	225
5.3.6. Μελέτη των επενδυτικών δραστηριοτήτων	227
5.3.7. Μελέτη των χρηματοδοτικών δραστηριοτήτων	231
5.3.8. Έκδοση μετοχών	232
5.3.9. Εξαγορά μετοχών και μείωση μετοχικού κεφαλαίου	233
5.3.10. Πληρωμή μερισμάτων	234
5.3.11. Δανεισμός	235
5.3.12. Καθαρή μεταβολή διαθεσίμων	236
5.4 Η κατάσταση χρηματοροών της «ΣΟΚΟΛΑΤΑ Α.Ε.»	237

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 | Το προσάρτημα

6.1 Γενικά.....	243
6.2 Η δομή και τα περιεχόμενα.....	245
6.3 Η ανάγνωση του προσαρτήματος.....	247
6.4 Το προσάρτημα της «ΣΟΚΟΛΑΤΑ Α.Ε.».....	260

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 | Ετήσια Έκθεση Διαχείρισης Διοικητικού Συμβουλίου

7.1 Γενικά.....	277
7.2 Το νομοθετικό πλαίσιο στην Ελλάδα.....	279
7.3 Η έκθεση διαχείρισης του διοικητικού συμβουλίου της «ΣΟΚΟΛΑΤΑ Α.Ε.».....	282

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8 | Οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις

8.1 Γενικά.....	301
8.2 Βασικές έννοιες.....	302
8.3 Το πλαίσιο σύνταξης.....	304
8.3 Οι βασικοί κανόνες και η διαδικασία.....	305
8.3.1. Ολική ενοποίηση.....	306
8.3.2. Ενοποιημένη κατάσταση χρηματοοικονομικής θέσης.....	307
8.3.3. Ενοποιημένη κατάσταση αποτελεσμάτων.....	308
8.3.4. Μέθοδος της καθαρής θέσης.....	308
8.4 Η ανάγνωση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.....	308
8.4.1. Η λογιστική της ενοποίησης.....	311
8.4.2. Η σύνθεση του ομίλου.....	311
8.4.3. Υπεραξία και δικαιώματα που δεν ασκούν έλεγχο.....	313

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9 | Η ανάλυση με τη χρήση των αριθμοδεικτών

9.1 Γενικά.....	317
9.2 Οι αριθμοδείκτες.....	320
9.2.1. Οι κύριοι άξονες διοίκησης.....	320
9.2.2. Αριθμοδείκτες δραστηριότητας.....	322
9.2.3. Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας.....	323
9.2.4. Αριθμοδείκτες επενδύσεων.....	324
9.2.5. Αριθμοδείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων.....	324
9.2.6. Αριθμοδείκτες ρευστότητας.....	326
9.3 Η ανάγνωση των αριθμοδεικτών της «ΣΟΚΟΛΑΤΑ Α.Ε.».....	326
9.3.1 Αριθμοδείκτες δραστηριότητας.....	327
9.3.1.i. Αριθμοδείκτης ταχύτητας είσπραξης απαιτήσεων.....	327
9.3.1.ii. Αριθμοδείκτης ταχύτητας εμπορικών υποχρεώσεων.....	329
9.3.1.iii. Αριθμοδείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας αποθεμάτων.....	331
9.3.1.iv. Αριθμοδείκτης ταχύτητας καθαρού κεφαλαίου κίνησης.....	332
9.3.1.v. Αριθμοδείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας του ενεργητικού.....	334
9.3.1.vi. Αριθμοδείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας των μη κυκλοφορούντων περιουσιακών στοιχείων (παγίων).....	334
9.3.1.vii. Αριθμοδείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας ιδίων κεφαλαίων.....	335
9.3.1.viii. Συμπεράσματα σχετικά με τις δραστηριότητες της «ΣΟΚΟΛΑΤΑ Α.Ε.».....	336
9.3.2 Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας.....	337
9.3.2.i. Ο αριθμοδείκτης μικτού κέρδους (ή μικτού περιθωρίου).....	337
9.3.2.ii. Ο αριθμοδείκτης λειτουργικού κέρδους (προ τόκων και φόρων).....	339
9.3.2.iii. Ο αριθμοδείκτης καθαρού κέρδους.....	341
9.3.2.iv. Ο αριθμοδείκτης αποδοτικότητας ενεργητικού.....	342
9.3.2.v. Ο αριθμοδείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων.....	343
9.3.2.vi. Συμπεράσματα σχετικά με τις αποδόσεις της «ΣΟΚΟΛΑΤΑ Α.Ε.».....	345
9.3.3 Αριθμοδείκτες επενδύσεων.....	346
9.3.3.i. Ο αριθμοδείκτης των κερδών ανά μετοχή.....	346
9.3.3.ii. Ο αριθμοδείκτης του μερίσματος ανά μετοχή.....	347
9.3.3.iii. Το ποσοστό διανεμόμενων κερδών.....	348
9.3.3.iv. Η εσωτερική αξία της μετοχής (book value per share).....	349
9.3.3.v. Επενδυτικό ενδιαφέρον για τη «ΣΟΚΟΛΑΤΑ Α.Ε.».....	350

9.3.4 Αριθμοδείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων.....	351
9.3.4.i. Αριθμοδείκτης οικονομικής μόχλευσης.....	351
9.3.4.ii. Ο αριθμοδείκτης ιδίων κεφαλαίων προς ξένα κεφάλαια.....	354
9.3.4.iii. Ο αριθμοδείκτης ιδίων κεφαλαίων προς μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία.....	355
9.3.4.iv. Ο αριθμοδείκτης κυκλοφορούντων περιουσιακών στοιχείων προς συνολικές υποχρεώσεις.....	357
9.3.4.v. Ο αριθμοδείκτης κάλυψης τόκων.....	358
9.3.4.vi. Συμπεράσματα για τη διάρθρωση των κεφαλαίων της «ΣΟΚΟΛΑΤΑ Α.Ε.».....	359
9.3.5 Αριθμοδείκτες ρευστότητας.....	360
9.3.5.i. Ο αριθμοδείκτης γενικής ρευστότητας (current ratio).....	360
9.3.5.ii. Ο αριθμοδείκτης ειδικής ρευστότητας.....	361
9.3.5.iii. Ο αριθμοδείκτης ταμειακής ρευστότητας.....	362
9.3.5.iv. Συμπεράσματα σχετικά με τη ρευστότητα της «ΣΟΚΟΛΑΤΑ Α.Ε.».....	363

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10 | Ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων

10.1 Γενικά.....	365
10.2 Η γνώμη επί των οικονομικών καταστάσεων.....	367
10.3 Η δομή και τα περιεχόμενα της έκθεσης ελέγχου.....	370
10.4 Η ανάγνωση της έκθεσης ελέγχου.....	372
10.4.1. Γνώμη και βάση γνώμης.....	374
10.4.2. Θέμα έμφασης και άλλο θέμα.....	376
10.4.3. Τα σημαντικότερα θέματα του ελέγχου.....	377
10.4.4. Συνέχιση δραστηριότητας.....	379
10.4.5. Άλλες πληροφορίες.....	379

Ορισμοί του Ν 4308/2014 (ΦΕΚ Α' 251/24.11.2014).....	381
--	-----

Πηγές και Βιβλιογραφία.....	403
-----------------------------	-----

Αλφαβητικό ευρετήριο.....	407
---------------------------	-----

Οδικός Χάρτης Ανάγνωσης Οικονομικών Καταστάσεων

Περαιτέρω, χρησιμοποιώντας την εξίσωση του κόστους πωληθέντων, τα αποθέματα τέλους μίας εμπορικής επιχείρησης μπορούν να υπολογιστούν από τον τύπο:

$$AT = AA + A - KP.$$

Οι δε αγορές της περιόδου αναφοράς υπολογίζονται με τον τύπο:

$$A = AT + KP - AA.$$

Ωστόσο, όταν η επιχείρηση είναι βιομηχανική (μεταποιητική) και πουλά τα προϊόντα που παράγει η ίδια, προκειμένου να υπολογιστεί το κόστος πωληθέντων, το οποίο θα γνωστοποιηθεί στις οικονομικές καταστάσεις κατά την ημερομηνία αναφοράς, χρειάζεται προηγουμένως να έχει υπολογισθεί το *κόστος παραγωγής* της περιόδου. Πάντως, ως προς τον υπολογισμό του κόστους πωληθέντων, σημειώνονται συγκεκριμένες διαφορές μεταξύ μίας εμπορικής και μίας βιομηχανικής (μεταποιητικής) επιχείρησης, οι οποίες είναι θεμελιώδους σημασίας για την κατανόηση των οικονομικών καταστάσεων και ως εκ τούτου είναι σκόπιμο να τις αντιλαμβάνεται σε κάποιο βαθμό ο αναγνώστης που τις μελετά.

3.5.1. Αποθέματα αρχής

Σε μία εμπορική επιχείρηση ο λογαριασμός «αποθέματα αρχής» περιλαμβάνει μόνο τα εμπορεύματα που δεν έχουν πωληθεί κατά την προηγούμενη χρήση και βρίσκονται στις αποθήκες της επιχείρησης την πρώτη ημέρα της περιόδου αναφοράς. Αντίθετα, στην περίπτωση της βιομηχανικής επιχείρησης στα *αποθέματα αρχής* συμπεριλαμβάνονται δύο επιμέρους κονδύλια: α) τα αποθέματα αρχής σε έτοιμα και ημιτελή προϊόντα και β) τα αποθέματα αρχής πρώτων υλών και διαφόρων υλικών.

Και στις δύο περιπτώσεις τα αποθέματα αρχής γνωστοποιούνται στον ισολογισμό στη στήλη με τα συγκριτικά στοιχεία της προηγούμενης περιόδου.

3.5.2. Αγορές και αναλώσεις πρώτων υλών και διαφόρων υλικών

Σε μία εμπορική επιχείρηση, στο λογαριασμό των αγορών καταχωρούνται σε επίπεδο γενικού και αναλυτικού καθολικού το κόστος των εμπορευμάτων που αγοράζει η επιχείρηση. Ο λογαριασμός αυτός γνωστοποιείται στην κατάσταση της κατάστασης των αποτελεσμάτων της χρήσης μόνο όταν συντάσσεται με την μέθοδο της κατ' είδος παρουσίασης. Σε αντίθετη περίπτωση, οι αγορές της χρήσης γνωστοποιούνται συνήθως στις σημειώσεις του προσαρτήματος.

Στην περίπτωση της βιομηχανικής επιχείρησης, οι «αγορές» ταυτίζονται με το «κόστος παραγωγής» των ετοιμών και ημικατεργασμένων προϊόντων

που διενεργήθηκε εντός της περιόδου αναφοράς. Το κόστος παραγωγής της περιόδου δίνεται από τον τύπο:

$$ΚΠΑΡ = ΑΝΠΥΔΥ + ΚΜ = ΑΝΠΥΔΥ + (ΑΕΚ + ΓΒΕ).$$

Όπου:

ΚΠΑΡ: Κόστος Παραγωγής,

ΑΝΠΥΔΥ: Αναλώσεις Πρώτων Υλών και Διαφόρων Υλικών,

ΚΜ: Κόστη Μετατροπής,

ΑΕΚ: Άμεσο Εργατικό Κόστος και

ΓΒΕ: Γενικά Βιομηχανικά Έξοδα.

Συνεπώς, το ετήσιο κόστος παραγωγής συντίθεται από τις αναλώσεις των πρώτων υλών και των διαφόρων υλικών και το κόστος μετατροπής. Το δε κόστος μετατροπής διαμορφώνεται από το άμεσο εργατικό κόστος του εργατοτεχνικού προσωπικού που εργάζεται στην παραγωγή των προϊόντων και τα γενικά έξοδα της παραγωγής.

Για να υπολογιστούν όμως οι ετήσιες αναλώσεις των πρώτων υλών και των διαφόρων υλικών χρειάζεται να χρησιμοποιηθεί ένας ακόμη τύπος ο οποίος έχει ως εξής:

$$ΑΝΠΥΔΥ = ΑΑΠΥΔΥ + ΑΠΥΔΥ - ΑΤΠΥΔΥ.$$

Όπου:

ΑΝΠΥΔΥ: Αναλώσεις Πρώτων Υλών και Διαφόρων Υλικών,

ΑΑΠΥΔΥ: Αποθέματα Αρχής Πρώτων Υλών και Διαφόρων Υλικών,

ΑΠΥΔΥ: Αγορές Πρώτων Υλών και Διαφόρων Υλικών και

ΑΤΠΥΔΥ: Αποθέματα Τέλους Πρώτων Υλών και Διαφόρων Υλικών.

Ο τύπος αυτός θυμίζει εν πολλοίς το τύπο του κόστους πωληθέντων που εξηγήθηκε προηγουμένως. Η βιομηχανική επιχείρηση έχει καταγράψει και τηρεί λογιστικά τα αποθέματα των πρώτων υλών και των διαφόρων υλικών τα οποία δεν αναλώθηκαν στην παραγωγή της προηγούμενης χρήσης και βρίσκονται στις αποθήκες της την πρώτη ημέρα της περιόδου αναφοράς. Σε αυτά προσθέτει το κόστος των πρώτων υλών και των διαφόρων υλικών που αγοράστηκαν εντός της περιόδου και αφαιρεί τα αποθέματα των πρώτων υλών και διαφόρων υλικών που δεν αναλώθηκαν εντός της χρήσης και αναμένεται να χρησιμοποιηθούν στην παραγωγή της επόμενης. Το αποτέλεσμα αυτής της πράξης δίδει την αξία των πρώτων υλών και διαφόρων υλικών που αναλώθηκαν στην παραγωγή των ετοιμών και ημικατεργασμένων προϊόντων.

Σε μία βιομηχανική επιχείρηση, στους λογαριασμούς των αγορών των αποθεμάτων καταχωρούνται σε επίπεδο γενικού και αναλυτικού καθολικού το κόστος των πρώτων και βοηθητικών υλών, που αγοράζει η επιχείρηση (εισροές στο λογιστικό σύστημα της αποθήκης) και πρόκειται να χρησιμοποιήσει στην παραγωγή (εκροές στο λογιστικό σύστημα της αποθήκης). Ο λογαριασμός αυτός στην περίπτωση της βιομηχανικής επιχείρησης δεν γνωστοποιείται στην κατάσταση των αποτελεσμάτων της χρήσης ούτε όταν η κατάσταση αυτή συντάσσεται με τη μέθοδο της κατ' είδος παρουσίασης.

Τα *κόστη μετατροπής*, δηλαδή τα έξοδα μισθοδοσίας του εργατικού προσωπικού που απασχολείται στην παραγωγή των προϊόντων και τα γενικά έξοδα παραγωγής είναι έξοδα που έχουν καταχωρηθεί σε επίπεδο γενικού και αναλυτικών καθολικών στο κύκλωμα της γενικής λογιστικής. Συνεπώς, οι πληροφορίες που χρειάζεται η διοίκηση μίας βιομηχανικής επιχείρησης για τον υπολογισμό του *κόστους μετατροπής* συλλέγονται συνήθως από το κύκλωμα αυτό.

Φυσικά, πολλές βιομηχανικές επιχειρήσεις ανάλογα με το τύπο οργάνωσης που υιοθετούν, αναπτύσσουν διάφορα, λιγότερο ή περισσότερο σύνθετα, περιφερειακά κυκλώματα παρακολούθησης του κόστους παραγωγής και του κόστους πωληθέντων προϊόντων ανεξάρτητα της γενικής λογιστικής. Οι πληροφορίες κοστολόγησης που συλλέγονται στα περιφερειακά ανεξάρτητα λογιστικά κυκλώματα της παρακολούθησης του κόστους παραγωγής χρησιμοποιούνται περισσότερο για διοικητικούς σκοπούς παρά για τη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων.

Αφού έχει υπολογιστεί το *κόστος παραγωγής* της περιόδου, το *κόστος πωληθέντων ετοιμών προϊόντων* δίδεται από τον τύπο:

$$ΚΠΕ = ΑΑΕΗΠ + ΚΠΑΡ - ΑΤΕΗΠ.$$

Όπου:

ΚΠΕ: Κόστος Πωληθέντων Ετοιμών,

ΑΑΕΗΠ: Απόθεμα Αρχής Ετοιμών και Ημικατεργασμένων Προϊόντων,

ΚΠΑΡ: Κόστος Παραγωγής και

ΑΤΕΗΠ: Απόθεμα Τέλους Ετοιμών και Ημικατεργασμένων Προϊόντων.

Ενσωματώνοντας τους ανωτέρω τύπους σε έναν ενιαίο, το *κόστος πωληθέντων ετοιμών προϊόντων* μίας βιομηχανικής επιχείρησης μπορεί να υπολογισθεί και ως εξής:

$$ΚΠΕ = (ΑΑΠΥΔΥ + ΑΑΕΗΠ) + (ΑΠΥΔΥ + ΚΜ) - (ΑΤΠΥΔΥ + ΑΤΕΗΠ).$$

Όταν η κατάσταση των αποτελεσμάτων χρήσης μίας βιομηχανικής επιχείρησης συντάσσεται με τη μέθοδο της κατ' είδος παρουσιάσης (και μόνο στην

περίπτωση αυτή), εκτός από τις «μεταβολές των αποθεμάτων», γνωστοποιείται και ο λογαριασμός «αναλώσεις των πρώτων υλών και των διαφόρων υλικών». Σε αντίθετη περίπτωση, όταν δηλαδή η κατάσταση των αποτελεσμάτων της χρήσης της βιομηχανικής επιχείρησης συντάσσεται με την κατά λειτουργία μέθοδο της παρουσίας των εξόδων, οι αναλώσεις των πρώτων υλών και των διαφόρων υλικών της περιόδου γνωστοποιούνται συνήθως στις σημειώσεις του προσαρτήματος.

3.5.3. Αποθέματα τέλους

Αναφορά στη φύση και στο περιεχόμενο του συγκεκριμένου λογαριασμού έγινε ήδη κατά τη συζήτηση του ισολογισμού (βλέπε σχετικά ανωτέρω). Τα *αποθέματα τέλους* περιλαμβάνουν τα εμπορεύματα και τα προϊόντα (συμπεριλαμβανομένων και των ημικατεργασμένων), τα οποία δεν έχουν πωληθεί εντός της περιόδου αναφοράς και παραμένουν στις αποθήκες της επιχείρησης κατά την ημερομηνία αναφοράς. Στην περίπτωση μίας βιομηχανικής επιχείρησης τα *αποθέματα τέλους* περιλαμβάνουν και τα αποθέματα των πρώτων υλών και των διαφόρων υλικών, τα οποία δεν έχουν αναλωθεί στην παραγωγή εντός της περιόδου αναφοράς και βρίσκονται αποθηκευμένα κατά την τελευταία ημέρα της χρήσης. Η αξία των αποθεμάτων τα οποία παραμένουν απούλητα ή δεν έχουν αναλωθεί στην παραγωγή προϊόντων κατά την ημερομηνία αναφοράς υπολογίζονται με την *περιοδική* ή τη *διαρκή απογραφή*.

Ειδικά όσον αφορά την εφαρμογή της μεθόδου της *περιοδικής απογραφής* στις εμπορικές επιχειρήσεις, συνήθως στο τέλος κάθε χρήσης (αλλά και συχνότερα, ανάλογα με το μέγεθος της επιχείρησης και τον όγκο των εισροών και των εκροών των εμπορευμάτων στις αποθήκες της), διενεργείται φυσική απογραφή των εμπορευμάτων που δεν έχουν πωληθεί μέχρι το τέλος της περιόδου (αποθεμάτων τέλους). Ανάλογα με τα αποτελέσματα της φυσικής απογραφής τακτοποιούνται λογιστικά κατά ποσότητα οι μερίδες της αποθήκης⁷⁴.

Οι φυσικά επιβεβαιωμένες ποσότητες επιμετρούνται με μία από τις λογιστικές μεθόδους που εφαρμόζονται βάσει του λογιστικού πλαισίου που υιοθετείται από τη διοίκηση της οντότητας για τη σύνταξη των οικονομικών της καταστάσεων⁷⁵, προκειμένου να υπολογισθεί η *αξία κτήσης* του τελικού

74. Ως «μερίδες αποθήκης» νοούνται οι αναλυτικοί λογαριασμοί ανά κωδικό εμπορεύματος, πρώτης ύλης ή διαφόρων υλικών οι οποίοι τηρούνται ανά ποσότητα και αξία στο κύκλωμα διαχείρισης της αποθήκης, εκτός του κυκλώματος της γενικής λογιστικής.

75. Σύμφωνα με τα ΕΛΠ προβλέπεται κυρίως η μέθοδος FIFO, «Πρώτο Εισαχθέν – Πρώτο Εξαχθέν» (First In First Out) ή εναλλακτικά η μέθοδος του Μέσου Σταθμικού Όρου (N 4308/2014, άρθρο 20). Αντίστοιχες είναι και οι οδηγίες του ΔΛΠ 2.

αποθέματος. Η *αξία κτήσης* δεν μπορεί να είναι χαμηλότερη από την *καθαρή ρευστοποιήσιμη*⁷⁶ αξία των αποθεμάτων τέλους κατά την ημερομηνία αναφοράς. Αφού έχει προσδιορισθεί η αξία κτήσης ανά κωδικό αποθέματος⁷⁷ ενημερώνονται λογιστικά οι μερίδες της αποθήκης και ως προς τις αξίες τους και συνεπακόλουθα και οι οικείοι λογαριασμοί του αναλυτικού καθολικού στη γενική λογιστική. Η τελική αξία των αποθεμάτων τέλους διαμορφώνεται αφού διαπιστωθούν και αναγνωρισθούν και οι τυχόν απομειώσεις και διαγραφές λόγω απαξίωσης ή καταστροφών, οπότε και οριστικοποιείται η αξία του τελικού αποθέματος το οποίο πρέπει να γνωστοποιηθεί στις οικονομικές καταστάσεις.

Στο τέλος της διαδικασίας αυτής, αφού η αξία των αποθεμάτων τέλους έχει πλέον προσδιορισθεί, και δεδομένου ότι η αξία των αποθεμάτων *έναρξης* είναι ήδη γνωστή, η αξία των αγορών που διενεργήθηκαν εντός της περιόδου αναφοράς μπορεί να προκύψει και υπολογιστικά με τη χρήση του τύπου $A = AT + KΠ - AA$, και το ποσό αυτό να «συμφωνηθεί» λογιστικά με την κίνηση στους λογαριασμούς των αγορών του γενικού καθολικού κατά την περίοδο αναφοράς.

Από τα ανωτέρω γίνεται σαφές ότι κατά τη διάρκεια της χρήσης, ενώ το λογιστικό κύκλωμα παρακολούθησης των αποθεμάτων και οι μερίδες της αποθήκης ενημερώνονται λογιστικά μετά από κάθε συναλλαγή πωλήσεων, οι οικείοι λογαριασμοί των αποθεμάτων της γενικής λογιστικής ενημερώνονται κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς μόνο με τις αγορές των εμπορευμάτων. Προκειμένου οι λογαριασμοί των αποθεμάτων στη γενική λογιστική να απεικονίζουν τα υπόλοιπα στο τέλος της χρήσης, τακτοποιούνται λογιστικά μόνο μία φορά στο τέλος κάθε περιόδου αναφοράς, μετά το πέρας της φυσικής απογραφής των μενόντων στις αποθήκες εμπορευμάτων και την ολοκλήρωση της επιμετρήσεως τους.

Όταν εφαρμόζεται η μέθοδος της διαρκούς απογραφής, μετά από κάθε συναλλαγή πώλησης διενεργείται σε επίπεδο γενικής λογιστικής (ή και στο λογιστικό κύκλωμα παρακολούθησης των αποθεμάτων) μία λογιστική εγγραφή αναγνώρισης του κόστους των πωληθέντων εμπορευμάτων (χρέωση) με αντίστοιχη μείωση του λογαριασμού των αποθεμάτων (πίστωση).

76. Η εκτιμώμενη τιμή διάθεσης ενός περιουσιακού στοιχείου κατά την κανονική πορεία της επιχειρηματικής δραστηριότητας μειωμένη κατά το τυχόν κόστος που απαιτείται για την ολοκλήρωσή του και για την πραγματοποίηση της διάθεσης.

77. Ο όρος «κωδικός αποθέματος» στην καθομιλουμένη λογιστική διάλεκτο χρησιμοποιείται προκειμένου να προσδιορίζεται το είδος του εμπορεύματος ή του υλικού που τηρείται στην αποθήκη. Για σκοπούς μηχανογραφικής κυρίως διαχείρισης των αποθεμάτων, ανά είδος ή τύπο αποθέματος, ορίζονται κωδικοί μέσω των οποίων παρακολουθούνται μηχανογραφικά οι κινήσεις και τα υπόλοιπα των μερίδων της αποθήκης.

Είναι προφανές ότι, εάν αναγάγουμε την εγγραφή αυτή σε επίπεδο οικονομικών καταστάσεων, αυξάνεται ο λογαριασμός «κόστος πωληθέντων» στην κατάσταση των αποτελεσμάτων της χρήσης και μειώνεται ο λογαριασμός «αποθέματα τέλους» στον ισολογισμό. Φυσικά έχει προηγηθεί η αναγνώριση της πώλησης, η οποία έχει επιφέρει την αύξηση του λογαριασμού «κύκλος εργασιών» στην κατάσταση αποτελεσμάτων και την αύξηση περιουσι- ακών στοιχείων στον ισολογισμό. Με τον τρόπο αυτό σε κάθε συναλλαγή πώλησης υπολογίζεται και το *μικτό κέρδος*.

Όσον αφορά στην εφαρμογή της *περιοδικής* και της *διαρκούς απογραφής* των αποθεμάτων από τις βιομηχανικές επιχειρήσεις, ισχύει ότι προαναφέρθηκε για τις εμπορικές. Ωστόσο, η εφαρμογή των δύο αυτών τύπων απογραφής επεκτείνεται εκτός από τα έτοιμα προϊόντα και στα ημικατεργασμένα και φυσικά και στις πρώτες ύλες και τα διάφορα άλλα υλικά τα οποία χρησιμοποιούνται στην παραγωγή.

Είναι προφανές ότι η διαδικασία παραγωγής καθιστά την παρακολούθηση των αποθεμάτων μία σημαντικά περισσότερο πιο απαιτητική διαδικασία σε σχέση με αυτή που εφαρμόζεται από τις απλές εμπορικές επιχειρήσεις. Περαιτέρω, η *τιμή κτήσης* των ετοιμών και ημικατεργασμένων προϊόντων στο τέλος της χρήσης προκύπτει από τη διαδικασία κοστολόγησης. Κατά τη διαδικασία αυτή, ένα μέρος του ετήσιου συνολικού κόστους παραγωγής επιμερίζεται στα προϊόντα των οποίων η μεταποίηση (ή βιομηχανοποίηση) ολοκληρώθηκε και πωλήθηκαν (η αξία αυτή αναγνωρίζεται στον λογαριασμό «κόστος πωληθέντων» της κατάστασης των αποτελεσμάτων της χρήσης). Το υπόλοιπο, κατανέμεται στα έτοιμα και ημιτελή προϊόντα τα οποία κατά την ημερομηνία αναφοράς βρίσκονται στις αποθήκες της βιομηχανικής επιχείρησης (η αξία αυτή εμφανίζεται στον λογαριασμό των αποθεμάτων τέλους «έτοιμα και ημιτελή προϊόντα» του ισολογισμού)⁷⁸.

3.6 Ο φόρος εισοδήματος

Στο κονδύλι «φόρος εισοδήματος», το οποίο εμφανίζεται στην κατάσταση των αποτελεσμάτων ως έξοδο και μετά την αφαίρεση του οποίου προσδιορίζονται τα «αποτελέσματα περιόδου μετά από φόρους», καταχωρούνται οι φόροι εισοδήματος που επιβάλλονται στην οντότητα βάσει των φορολογητέων κερδών της.

78. Είτε γιατί δεν έχουν πωληθεί μέχρι τη στιγμή αυτή, είτε γιατί δεν έχει ολοκληρωθεί η μεταποίησή τους και είναι ημιτελή.

Ο λογαριασμός αυτός του *φόρου ως έξοδο* σε κάθε περίοδο αναφοράς περιλαμβάνει: α) το φόρο εισοδήματος της τρέχουσας και των προηγούμενων χρήσεων και β) τον αναβαλλόμενο φόρο.

3.6.1. Τρέχων φόρος εισοδήματος

Ο φόρος εισοδήματος της τρέχουσας και των προηγούμενων χρήσεων («τρέχων φόρος εισοδήματος»), αναγνωρίζεται σε κάθε χρήση επί των φορολογητέων κερδών της χρήσης (και των προηγούμενων), βάσει της φορολογικής δήλωσης που συντάσσεται από τη διοίκησή της και υποβάλλεται στις φορολογικές αρχές σύμφωνα με την κείμενη φορολογική νομοθεσία για την τρέχουσα χρήση, καθώς βάσει της εκτίμησης για τυχόν πρόσθετους φόρους (πρόστιμα και προσαυξήσεις) προηγούμενων χρήσεων, οι οποίοι θα καταβληθούν στο μέλλον.

Εφόσον ο φόρος εισοδήματος της τρέχουσας χρήσης αλλά και των προηγούμενων, δεν έχει καταβληθεί μέχρι και την ημερομηνία αναφοράς, αναγνωρίζεται ως *βραχυπρόθεσμη υποχρέωση* στο παθητικό του ισολογισμού της οντότητας (βλέπε σχετικά ανωτέρω).

Στην περίπτωση κατά την οποία το ποσό το οποίο έχει καταβληθεί στις φορολογικές αρχές υπερβαίνει το οφειλόμενο ποσό για την τρέχουσα ή τις προηγούμενες περιόδους, το υπερβάλλον ποσό αναγνωρίζεται στον ισολογισμό της οντότητας ως περιουσιακό στοιχείο του κυκλοφορούντος ενεργητικού.

Σε κάθε περίοδο, η διοίκηση της οντότητας επιμετρά την (βραχυπρόθεσμη) υποχρέωσή της για τον τρέχοντα φόρο εισοδήματος εκτιμώντας κατά την ημερομηνία αναφοράς το ποσό το οποίο αναμένεται να καταβάλει στις φορολογικές αρχές ως φόρο εισοδήματος για την τρέχουσα χρήση, βάσει της φορολογικής δήλωσης που έχει υποβάλλει ή θα υποβάλλει στις φορολογικές αρχές, καθώς και για τις προηγούμενες χρήσεις, χρησιμοποιώντας τους ισχύοντες κάθε φορά φορολογικούς συντελεστές. Η (βραχυπρόθεσμη) υποχρέωση των φόρων αναγνωρίζεται στο σύνολό της ως *φόρος έξοδο* στην κατάσταση των αποτελεσμάτων της περιόδου.

Ειδικά όσον αφορά την προκαταβολή του φόρου εισοδήματος της επόμενης χρήσης, η οποία στην Ελλάδα υπολογίζεται με τη φορολογική δήλωση της τρέχουσας περιόδου, αυτή δεν αναγνωρίζεται στον ισολογισμό ως απαίτηση και ισόποση υποχρέωση κατά την ημερομηνία αναφοράς. Το ποσό της προκαταβολής του φόρου αναγνωρίζεται κατά την ταμειακή του τακτοποίηση (καταβολή) σε μείωση της σχετικής υποχρέωσης για το φόρο εισοδήματος⁷⁹.

79. Βλέπε Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων, «Λογιστική Οδηγία Εφαρμογής του Νόμου 4308/2014», 2015, παρ. 37.6.2, 191.

Πρέπει να σημειωθεί ότι το ΔΛΠ 12⁸⁰ επιτρέπει το συμψηφισμό μεταξύ των φορολογικών υποχρεώσεων για τρέχοντες φόρους και τυχόν αντίστοιχων απαιτήσεων μόνο εάν η οντότητα: α) έχει το νομικό δικαίωμα να το πράξει αυτό και β) σκοπεύει να διακανονίσει τη φορολογική της υποχρέωση ρευστοποιώντας ταυτόχρονα την απαίτησή της από τις φορολογικές αρχές. Το ίδιο ισχύει και σύμφωνα με τα ΕΛΠ.

3.6.2. Αναβαλλόμενος φόρος

Όπως ήδη εξηγήθηκε προηγουμένως κατά τη συζήτηση των κονδυλίων του ισολογισμού, ένα περιουσιακό στοιχείο καταχωρείται στο ενεργητικό του ισολογισμού όταν αναμένεται η λογιστική αξία του στοιχείου αυτού να ανακτηθεί στο μέλλον. Αντίστοιχα, μία υποχρέωση καταχωρείται στο παθητικό του ισολογισμού όταν αναμένεται η λογιστική αξία της υποχρέωσης να διακανονιστεί στο μέλλον. Στην περίπτωση του περιουσιακού στοιχείου, η ανάκτηση του θα λάβει χώρα όταν αυτό πωληθεί, χρησιμοποιηθεί ή εισπραχθεί. Στην περίπτωση της υποχρέωσης, ο διακανονισμός της θα επέλθει όταν αυτή τακτοποιηθεί (εξοφληθεί) με τη χρήση χρηματικών διαθεσίμων ή ισοδυνάμων ή την ανταλλαγή οποιουδήποτε άλλου περιουσιακού στοιχείου.

Κατά την αναγνώριση ή τη μεταγενέστερη επιμέτρηση των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων, η οντότητα πρέπει να εξετάζει την ανάκτησή τους. Συγκεκριμένα, πρέπει να εξετάζεται εάν η ανάκτηση του περιουσιακού στοιχείου ή ο διακανονισμός της υποχρέωσης είναι πιθανό να επιφέρει μεταβολή (αύξηση ή μείωση) στα μελλοντικά ποσά του φόρου εισοδήματος. Τα μελλοντικά ποσά του φόρου εισοδήματος είναι αυτά που θα υποχρεωνόταν να καταβάλει η οντότητα, εάν η ανάκτηση του περιουσιακού στοιχείου ή ο διακανονισμός της υποχρέωσης δεν επέφερε καθόλου φορολογικές επιπτώσεις.

Εφόσον εκτιμάται ότι αυτό συμβαίνει, τότε πρέπει να αναγνωρίζεται στις οικονομικές καταστάσεις μία «αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση» ή μία «αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση».

Τα ΕΛΠ διατηρούν ως προαιρετική την αναγνώριση αναβαλλόμενου φόρου στις οικονομικές καταστάσεις που συντάσσονται από τις οντότητες που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του⁸¹. Αντίθετα σύμφωνα με το ΔΛΠ 12, τα ΔΠΧΑ ορίζουν ως υποχρεωτική την αναγνώριση των αναβαλλόμενων φόρων στις οικονομικές καταστάσεις ενώ περιλαμβάνουν και συγκεκριμένες διατάξεις και οδηγίες σχετικά με τις γνωστοποιήσεις στις σημειώσεις του προσαρτήματος.

80. ΔΛΠ 12, «Φόρος εισοδήματος».

81. Βλέπε σχετικά Ν 4308/2014, άρθρο 23.

Αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση: Αφορά στα ποσά του φόρου εισοδήματος τα οποία πρόκειται να καταβληθούν σε μελλοντικές περιόδους και οφείλονται σε φορολογητέες διαφορές της τρέχουσας χρήσης, οι οποίες είναι «προσωρινές». Στην περίπτωση αυτή, ο αναβαλλόμενος φόρος προσαυξάνει ως έξοδο τον τρέχοντα φόρο εισοδήματος της περιόδου αναφοράς, αναγνωρίζοντας ταυτόχρονα μία «αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση» (ή μία αύξηση της αναβαλλόμενης φορολογικής υποχρέωσης η οποία ήδη έχει αναγνωρισθεί και εμφανίζεται στον ισολογισμό της οντότητας).

Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση: Ο αναβαλλόμενος φόρος λογίζεται και ως «έσοδο φόρου». Ως τέτοιο έσοδο μειώνει το συνολικό φόρο εισοδήματος της περιόδου, αφού λειτουργεί αφαιρετικά στον τρέχοντα φόρο εισοδήματος. Στην περίπτωση αυτή μιλάμε για «αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση». Οι λόγοι δημιουργίας μίας αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης στον ισολογισμό μίας οντότητας (και συνεπακόλουθα και μειωτικά στο φόρο εισοδήματος της περιόδου στην κατάσταση των αποτελεσμάτων) μπορεί να είναι η ύπαρξη προσωρινών λογιστικών διαφορών οι οποίες θα εκπέσουν φορολογικά στο μέλλον με αποτέλεσμα να έχει καταβληθεί υψηλότερος φόρος εισοδήματος κατά την τρέχουσα χρήση. Επιπρόσθετα, μπορεί να οφείλονται σε οι φορολογικές ζημίες, οι οποίες βάσει των διατάξεων της κείμενης φορολογικής νομοθεσίας μπορούν να μεταφερθούν προς συμψηφισμό με φορολογικά κέρδη σε μελλοντικές περιόδους. Τέλος, δημιουργούνται και από μη χρησιμοποιημένους πιστωτικούς φόρους και τις προσωρινές διαφορές μεταξύ της λογιστικής και της φορολογικής βάσης των λογαριασμών του ισολογισμού.

Όπως ήδη εξηγήθηκε, οι μεταβολές στο ποσό των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων που έχουν αναγνωρισθεί στον ισολογισμό από περίοδο σε περίοδο αναγνωρίζονται ως μείωση ή αύξηση του φόρου εισοδήματος της κατάστασης αποτελεσμάτων. Ωστόσο, σύμφωνα με το ΔΛΠ 12 και την παρ. 5 του άρθρου 23 του Ν 4308/2014, κατ' εξαίρεση οι διαφορές που προκύπτουν από περιουσιακά στοιχεία ή υποχρεώσεις των οποίων οι μεταβολές αναγνωρίζονται στην καθαρή θέση, αναγνωρίζονται αντίστοιχα κατ' ευθείαν στη καθαρή θέση, με ανάλογη μείωση ή αύξηση του σχετικού κονδυλίου.

Προκειμένου να εκτιμηθεί η αναβαλλόμενη υποχρέωση ή απαίτηση της περιόδου αναφοράς χρειάζεται, για κάθε περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση του ισολογισμού να προσδιορισθεί η «λογιστική βάση» και η «φορολογική βάση» του στοιχείου.

Ειδικότερα:

Λογιστική βάση ενός περιουσιακού στοιχείου ή μίας υποχρέωσης: Νοείται η λογιστική αξία με την οποία εμφανίζεται το στοιχείο αυτό στον ισολογισμό.

Φορολογική βάση ενός περιουσιακού στοιχείου: Ορίζεται το ποσό το οποίο θα εκπέσει φορολογικά (δηλαδή θα μειώσει) από τα οικονομικά οφέλη (έσοδα ή κέρδη) που θα εισρεύσουν στην οντότητα από την ανάκτηση της λογιστικής αξίας του στοιχείου σε μελλοντικές περιόδους αναφοράς. Συνεπώς, η «φορολογική βάση» ενός περιουσιακού στοιχείου ισούται με το σύνολο των μελλοντικών ποσών τα οποία θα αφαιρεθούν από τα φορολογητέα εισοδήματα τα οποία θα προκύψουν στο μέλλον κατά την ανάκτησή του, σύμφωνα με την φορολογική νομοθεσία που ισχύει κάθε φορά κατά την ημερομηνία αναφοράς. Εάν τα οικονομικά οφέλη τα οποία θα προκύψουν στο μέλλον από την ανάκτηση του περιουσιακού στοιχείου δεν είναι φορολογήσιμα τότε η «λογιστική βάση» και η «φορολογική βάση» του περιουσιακού στοιχείου ταυτίζονται.

Φορολογική βάση μίας υποχρέωσης: Είναι η λογιστική αξία της υποχρέωσης, μειωμένη κατά τα ποσά τα οποία εκπίπτουν φορολογικά σε μελλοντικές περιόδους σε σχέση με τη συγκεκριμένη υποχρέωση. Δηλαδή, η «φορολογική βάση» μίας υποχρέωσης ισούται με τη λογιστική αξία της υποχρέωσης, όπως αυτή εμφανίζεται στο παθητικό του ισολογισμού, μειωμένης κατά τα ποσά της συγκεκριμένης υποχρέωσης τα οποία θα αφαιρεθούν από τα μελλοντικά φορολογητέα κέρδη.

Τα κέρδη προ φόρων, τα οποία γνωστοποιούνται στην κατάσταση των αποτελεσμάτων περιόδου και είναι γνωστά ως «λογιστικά κέρδη», συνήθως διαφέρουν από τα κέρδη τα οποία δηλώνονται στις αρχές προς φορολογία με την υποβολή της ετήσιας φορολογικής δήλωσης και ορίζονται ως «φορολογικά κέρδη». Μεταξύ των λογιστικών και των φορολογικών κερδών εντοπίζονται «προσωρινές διαφορές» και «μόνιμες διαφορές».

Συγκεκριμένα:

Προσωρινές διαφορές: Προκύπτουν όταν ορισμένα έσοδα ή έξοδα αναγνωρίζονται λογιστικά και φορολογικά σε διαφορετικές περιόδους αναφοράς. Το αποτέλεσμα τέτοιων ετεροχρονισμών είναι τα έσοδα ή τα έξοδα αυτά να συμμετέχουν στον υπολογισμό του λογιστικού και του φορολογικού αποτελέσματος σε επίσης διαφορετικές περιόδους αναφοράς. Ενδεικτικά αναφέρεται, η περίπτωση της αναγνώρισης των προβλέψεων για αποζημιώσεις του προσωπικού μετά την έξοδο από την υπηρεσία. Στην περίπτωση αυτή, κατά το σχηματισμό και την αρχική αναγνώριση της πρόβλεψης, ενώ το λογιστικό αποτέλεσμα επηρεάζεται αρνητικά, το φορολογητέο αποτέλεσμα δεν μειώνεται εφόσον δεν αναγνωρίζεται η έκπτωση της δαπάνης πριν πραγματοποιηθεί. Υπογραμμίζεται ότι ο αναβαλλόμενος φόρος προκύπτει από τις προσωρινές διαφορές οι οποίες μπορούν να διακριθούν: α) *φορολογήσιμες προσωρινές διαφορές* βάσει των οποίων σχηματίζονται αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις και β) και σε αφαιρετέες προσωρινές διαφορές βάσει των οποίων προκύπτουν αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις.

Μόνιμες διαφορές: Οι διαφορές αυτές προκύπτουν στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ορισμένα έξοδα τα οποία αναγνωρίζονται λογιστικά στην κατάσταση αποτελεσμάτων της περιόδου, βάσει των διατάξεων της κείμενης κάθε φορά φορολογικής νομοθεσίας, δεν εκπίπτουν φορολογικά ποτέ από το φορολογητέο εισόδημα της οντότητας. Στις περιπτώσεις των διαφορών αυτών είναι αυτονόητο ότι δεν αναγνωρίζεται αναβαλλόμενος φόρος.

Οι «αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις» παρουσιάζονται στο σκέλος των μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων του παθητικού. Οι «αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις» εμφανίζονται στο σκέλος των μη κυκλοφορούντων περιουσιακών στοιχείων.

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 12, ο συμψηφισμός μεταξύ αναβαλλόμενων φορολογικών υποχρεώσεων και απαιτήσεων επιτρέπεται μόνο εάν η οντότητα:

- α) έχει το νομικό δικαίωμα να διενεργήσει τέτοιο συμψηφισμό και
 - β) οι αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις και οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις αφορούν σε φόρους εισοδήματος οι οποίοι επιβάλλονται:
- i) στην φορολογική οντότητα από την ίδια φορολογική αρχή και
 - ii) από την ίδια φορολογική αρχή σε διαφορετικές οντότητες.

Στην περίπτωση της υποβολής από την ίδια φορολογική αρχή σε διαφορετικές οντότητες οι τελευταίες πρέπει να έχουν τη δυνατότητα αλλά και την πρόθεση να διακανονίσουν τις τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις τους και τις φορολογικές απαιτήσεις τους συμψηφιστικά. Εναλλακτικά, πρέπει οι οντότητες αυτές να μπορούν να αποπληρώσουν τις φορολογικές τους υποχρεώσεις τους με ταυτόχρονη ρευστοποίηση των αντίστοιχων απαιτήσεων τους από τρέχοντες φόρους προς την ίδια πάντα φορολογική αρχή, σε κάθε μελλοντική περίοδο κατά την οποία αναμένεται να λάβουν χώρα ανακτήσεις περιουσιακών στοιχείων ή διακανονισμοί υποχρεώσεων.

Ωστόσο, σύμφωνα με τα ΕΛΠ, τα χρεωστικά και πιστωτικά υπόλοιπα των αναβαλλόμενων φόρων υπόκεινται σε συμψηφισμό και τα αντίστοιχα καθαρά ποσά παρουσιάζονται στον ισολογισμό και την κατάσταση αποτελεσμάτων.⁸²

3.7 Η κατάσταση αποτελεσμάτων της «ΣΟΚΟΛΑΤΑ Α.Ε.»

3.7.1. Κύκλος εργασιών

Ο αναγνώστης των οικονομικών καταστάσεων μπορεί να πληροφορηθεί τις επιδόσεις που επιτυγχάνονται από την επιχείρηση, ως προς τις πωλήσεις της, μελετώντας τον κύκλο εργασιών της περιόδου, ο οποίος γνωστοποιεί-

82. Βλέπε σχετικά Ν 4308/2014, άρθρο 23.

ISBN: 978-960-622-720-5

16851